

CYNGOR BWRDEISTREF SIROL MERTHYR TUDFUL

HUNANASESIAD

Cyfnod Adrodd:
2023-2024

Mae'r adroddiad hunanasesu corfforaethol blynyddol hwn yn cyflawni ein dyletswydd fel y nodir yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Cynnwys

Rhagair	3
Cyflwyniad	4
Ynglŷn â'r ardal	6
Beth yw Hunanasesiad?.....	7
Ein dull o hunanasesu.....	7
Gwerthoedd Gweledigaeth ac Amcanion Strategol.....	9
Ein gweledigaeth a rennir	9
Cyllid Cyllidebau a Gwariant	10
Penderfyniadau allweddol yn ystod y flwyddyn.....	11
Ymgysylltu ac Ymgynghori.....	12
Adborth Craffu a dderbyniwyd dros y 12 mis diwethaf	13
Yr hyn y mae ein rheoleiddwyr yn ei ddweud	14
Ein Cynllun Gweithredu	15
DEDDFWRIAETH: Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.....	19
DEDDFWRIAETH: Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau 2021	21
Crynodeb o'r Cynnydd yn erbyn Dyletswydd Statudol: Perfformiad	22
Ardystio ein Hadroddiad Hunanasesiad Corfforaethol 2023-2024.....	23
Dweud eich dweud	23

Rhagair

Dyma ein trydydd adroddiad Hunanasesiad Corfforaethol ond y cyntaf sy'n ystyried ein cynllun llesiant corfforaethol cyfredol. Rydym yn parhau i adeiladu ar ein profiadau, ynghyd ag adborth o wahanol ffynonellau, er mwyn cryfhau ymhellach. Yn yr adroddiad hwn, rydym yn edrych ar sut rydym yn cyflawni ein hamcanion llesiant (fel rhan o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015) yn ogystal ag i ba raddau yr ydym yn bodloni ein gofynion a nodir yn Neddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, ar gyfer y flwyddyn ariannol 2023/24.

Mae ein holl ddogfennau strategol yn nodi ein cynlluniau sy'n ceisio sicrhau hunanasesu ar draws y pedair colofn llesiant, sef: economaidd; cymdeithasol; diwylliannol; amgylcheddol. Y Cynllun Lles Corfforaethol yw'r prif gynllun ar gyfer y Cyngor. Mae'n nodi ein hamcanion, ein canlyniadau a'r hyn rydym yn ei wneud i'w cyflawni. Mae'r adroddiad hwn yn edrych ar sut rydym yn cyflawni yn erbyn ein Cynllun Llesiant Corfforaethol. Rydym wedi parhau i gydweithio ag eraill a chanolbwyntio ar gyflawni ein blaenoriaethau, er enghraifft y gwaith yr ydym yn ei wneud ar draws y rhanbarth fel rhan o'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol.

Gan ddysgu o flynyddoedd blaenorol, rydym wedi parhau i ganolbwyntio ar ddarparu ein gwasanaethau trwy ddefnyddio'r pum ffordd o weithio fel y nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, yn enwedig o ran sut rydym yn integreiddio ein strategaethau ac yn adeiladu ar y cydweithio sydd wedi bod ar waith wrth ymateb i'r pandemig. Mae hyn wedi ein galluogi i ganolbwyntio llawer mwy ar yr hyn sydd angen ei wneud i gyflawni ein hamcanion ar gyfer ein preswylwyr. Dangosir hyn gan y gwaith a wnaed drwy gydweithio â phartneriaid o bob rhan o Gwm Taf Morgannwg i ymgysylltu â'r cyhoedd ac eraill i ddatblygu ein Hasesiad o Anghenion Poblogaeth a'n Hasesiad Llesiant, a defnyddiwyd y ddau ohonynt i adeiladu ein cynllun llesiant corfforaethol.

Rydym wedi parhau i roi mwy o bwyslais ar sut rydym yn monitro ein perfformiad yn erbyn anghenion ein cymunedau ac yn parhau i wella ein dealltwriaeth o'n data a'i ddefnyddio i wneud penderfyniadau mwy gwybodus. I wneud hyn, rydym wedi cryfhau ein gallu i arwain. Mae dwy swydd hanfodol wedi'u llenwi'n ddiweddar, sef ein Cyfarwyddwr Cyllid a'n Cyfarwyddwr Llywodraethu ac Adnoddau.

Yn yr adroddiad hwn, rydym yn nodi sut rydym yn defnyddio ein hadnoddau, effeithiolrwydd ein swyddogaethau a'n llywodraethiant. Rydym yn ystyried ein gweithgareddau ymgysylltu ac ymgynghori yn enwedig gyda phobl leol, ein staff, busnesau a'n Hundebau Llafur. Byddwn yn defnyddio canfyddiadau'r adroddiad hwn i'n helpu i asesu ein hunain yn barhaus. Rydym am fod mor effeithlon, effeithiol ac economaidd wrth gyflawni ein canlyniadau i'n preswylwyr nawr ac yn y dyfodol.

Brent Carter
Arweinydd y Cyngor

Ellis Cooper
Prif Weithredwr

Cyflwyniad

Mae'r adroddiad hunanasesu corfforaethol blynyddol hwn yn cyflawni ein dyletswydd fel y nodir yn Rhan 6 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae Llywodraeth Cymru (LIC) yn diffinio hunanasesu fel "ffordd o adolygu'r sefyllfa bresennol yn feirniadol, ac yn onest, i wneud penderfyniadau ar sut i sicrhau gwelliant ar gyfer y dyfodol"¹. Gan fod Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 "wedi'i chynllunio i fod yn ddull symlach, hyblyg, wedi'i arwain gan y sector at berfformiad, llywodraethu da a gwelliant"², rydym wedi defnyddio'r dull hwn o ddatblygu'r adroddiad hwn a llywodraethu perfformiad ond yn dal i ystyried egwyddorion cadarn fel meincnodi ac ystyried cynaliadwyedd.

Yn yr adroddiad hwn rydym yn nodi ein casgliadau o ran y graddau y gwnaethom fodloni ein gofynion perfformiad ar gyfer 2023/24. Mae hyn yn rhychwantu dros y cylch etholiadol blaenorol lle roedd rhai Aelodau Cabinet gwahanol yn cynnal y portffolios i'r rhai a ddangosir yn yr adroddiad hwn. Byddwn hefyd yn asesu cynnydd wrth gyflawni ein hamcanion llesiant ar gyfer yr un flwyddyn. I wneud hyn, byddwn yn defnyddio mewnbwn gan ein hymgyngoreion (a restrir isod).

Fel yn y blynyddoedd blaenorol, rydym wedi nodi'r camau yr ydym wedi'u cymryd a byddwn yn eu cymryd i fynd i'r afael â'n canfyddiadau fel y gallwn wella a chynyddu i ba raddau y gallwn gyflawni ein gofyniad perfformiad yn barhaus. Bydd hyn yn cynnwys tymor byr (ar unwaith, ac yn cynnwys y flwyddyn nesaf, h.y., 1 flwyddyn), tymor canolig (2 i 5 mlynedd) a chamau gweithredu tymor hir (5 mlynedd a mwy). Wrth symud ymlaen, byddwn yn gallu dod i gasgliadau i'r graddau yr ydym wedi cyflawni'r camau hyn.

Fel corff cyhoeddus, rydym wedi ymrwymo i gynnal datblygiad cynaliadwy. Mae hyn yn golygu gwella'r ffordd y gallwn gyflawni ein lles economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol. Mae hyn yn dechrau drwy osod a chyhoeddi ein hamcanion llesiant sy'n ein helpu i wneud y mwyaf o'n cyfraniad at y saith nod llesiant cenedlaethol (a nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015). Mae ein cynllun lles corfforaethol yn nodi ein themâu a'n hamcanion llesiant, a fydd yn rhoi gwybod i ni os yw pethau'n gwella.

¹ Canllawiau statudol ar Ran 6, Pennod 1 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021

² Perfformiad a llywodraethu prif gyngorau - Canllawiau statudol ar Ran 6, Pennod 1, Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021; Llywodraeth Cymru; Mawrth 2021

Pennu'r cyd-destun – heriau allweddol

Rydym wedi nodi isod rai o'r heriau allweddol a wynebwyd gennym yn 2023/24 ac rydym yn parhau i'w hwynebu. Byddwn yn parhau i weithio gyda phartneriaid i fynd i'r afael â'r materion hyn.

Effaith pandemig y coronafeirws gan gynnwys sut mae hyn wedi effeithio ar y data sydd ar gael	Newid hinsawdd
Colli arian yr Undeb Ewropeaidd (UE)	Ansefydlogrwydd ariannol
Recrwtio a chadw staff, yn enwedig o ran swyddi medrus a thechnegol iawn (gan gynnwys cystadlu â sectorau eraill a photensial trosiant staff)	Mae costau byw yn effeithio ar ein trigolion

Ynglŷn â'r ardal

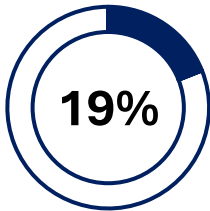
Wedi'i leoli yn ardal Blaenau'r Cymoedd tua 20 milltir o brifddinas Cymru, Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yw'r awdurdod lleol lleiaf yng Nghymru ac mae'n sefyll o fewn Ranbarth Prifddinas Caerdydd. Mae Cyfrifiad y DU 2021 yn dangos y ffeithiau a'r ffigurau canlynol am Ferthyr Tudful i ni:

Cyfanswm y Boblogaeth

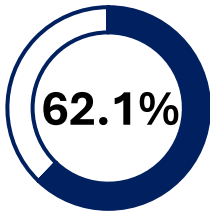
58,839

Poblogaeth yn ôl grŵp oedran:

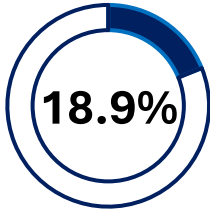
0 – 14 oed

16 – 64 oed

65+ mlyned

Iechyd:

Da iawn

45.4%

26,718 o bobl

Da

30.2%

17,786 o bobl

Iawn

15%

8,837 o bobl

Gwael

7%

4,112 o bobl

Gwael iawn

2.4%

1,386 o bobl

Ffynhonnell: [Cyfrifiad 2021](#)

Ethnigrwydd:

91.7%

57,140 o bobl

Adnabod fel Gwyn

0.9%

510 o bobl

Adnabod fel grŵp ethnig cymysg / lluosog

1.5%

871 o bobl

Adnabod fel Asiaidd / Asiaidd Prydeinig

0.2%

91 o bobl

Adnabod fel Du Affricanaidd / Caribïaidd / Prydeinig

0.4%

227 o bobl

Adnabod fel grwpiau ethnig eraill

Ffynhonnell:
[Cyfrifiad 2021](#)

Mae Cynllun Datblygu Lleol [Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful](#) (CDLI) yn dangos i ni mai prif dref Merthyr Tudful sydd â'r crynodiad uchaf o'r boblogaeth (tua 43,000). Dyma'r brif ganolfan fanwerthu a gwasanaeth ym Mlaenau'r Cymoedd; gan gyflawni rôl strategol allweddol yn y rhanbarth. Mae gan Ferthyr Tudful rai o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru.

Nododd Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru fod gan Ferthyr Tudful lefelau uchel o amddifadedd; gyda 28 o'i 36 LSOA wedi'u cofnodi fel rhai yn y 50% uchaf o ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru. Er mwyn mynd i'r afael â hyn, mae gan y Cyngor ddyhead i ddatblygu cynllun 'Trechu Tlodi' i gyflawni camau gweithredu wedi'u targedu a chydlynol gan gydweithio â phartneriaid.

Mae Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful wedi:

11

Wardiau Etholiadol

30

Cynghorwyr Ward

Beth yw Hunanasesiad?

Mae hunanasesu yn ffordd o adolygu'r sefyllfa bresennol yn feirniadol, ac yn onest, i wneud penderfyniadau ar sut i sicrhau gwelliant ar gyfer y dyfodol. Mae hunanasesiad yn fwy na nodi pa drefniadau sydd ar waith; Mae'n ymwneud ag ystyried pa mor effeithiol yw'r trefniadau hyn a sut y gellir eu gwella. Ar ei symlaf, mae hunanasesiad o sut mae'r Cyngor yn bodloni gofynion perfformiad y Cyngor o dan y Ddeddf yn gofyn i ni ateb rhai cwestiynau allweddol:

Pa mor dda ydyn ni'n ei wneud?

Sut rydyn ni'n gwybod?

Beth allwn ni ei wneud a sut allwn ni wneud yn well?

Nid yw hunanasesu yn ddyfarniad sefydlog: mae'n rhywbeth y dylem ei wneud yn rheolaidd – gan fynd i'r afael â materion fel y nodir iddynt; Ymateb yn effeithiol mewn amser real i heriau a chyfleoedd.

Ein dull o hunanasesu

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful yn ymgymryd â hunanasesiad drwy annog gonestrwydd, gwrthrychedd a thryloywder ynghylch perfformiad a llywodraethu'r Cyngor. Mae'n darparu dadansoddiad sy'n seiliedig ar dystiolaeth, gan ein helpu i ddeall yn well sut mae'r Cyngor yn darparu gwasanaethau/swyddogaethau iddo, sut mae'n defnyddio ei adnoddau ac yn llywodraethu ei hun. Mae'n canolbwyntio ar yr hyn a gyflawnwyd drwy ofyn cwestiynau gonest am effaith gweithredoedd y Cyngor ar fywydau a phrofiadau pobl.

Trwy ddefnyddio gwybodaeth sydd eisoes yn cael ei chynnal yn gorfforaethol mewn ffordd graff, gall arweinyddiaeth ar draws y Cyngor fyfyrir ar sut mae'r Cyngor yn gweithredu ar lefel strategol, a nodi pa gamau sydd eu hangen i sicrhau y gall barhau i ddarparu gwasanaethau effeithiol nawr ac yn y tymor hir. Mae'r mathau o dystiolaeth rydym yn eu hadolygu yn cynnwys (ond nid yw'n gyfyngedig i):

• Adroddiadau mewnol a adolygwyd gan bwyllgorau'r Cyngor Llawn, y Cabinet a phwyllgorau eraill y Cyngor	• Adroddiadau gan ein rheoleiddwyr	• Unrhyw adroddiadau gan yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus
• Hunanwerthusiadau (gan gynnwys hunanwerthuso craffu)	• Gwybodaeth am berfformiad (e.e. dangosyddion a gwybodaeth ar lefel leol, ranbarthol a chenedlaethol)	• Canfyddiadau allweddol ein Harolwg Staff
• Adborth defnyddwyr a gasglwyd drwy ein gweithgareddau ymgysylltu ac ymgynghori (gan gynnwys hynny gyda busnesau lleol a chydweithwyr yr Undebau Llafur)	• Adroddiadau Blyneddol Canmoliaeth a Chwynion y Cyngor	• Astudiaethau achos a data ansoddol

Gwerthoedd Gweledigaeth ac Amcanion Strategol

Ein gweledigaeth a rennir 'Gweithredu heddiw er gwell yfory'

Y Gymru yr ydym ei Eisiau

Cymru Lewyrchus

Cymru Gydnerth

Cymru Iachach

Cymru fwy cyfartal

Cymru o gymunedau cydlynol

Cymru o Ddiwylliant Ffyniannus a'r Gymraeg

Cymru sy'n gyfrifol yn fyd-eang

Y Weledigaeth a Rennir ar gyfer Merthyr Tudful:

Cryfhau safle Merthyr Tudful fel canolfan ranbarthol Blaenau'r Cymoedd; a bod yn lle i fod yn falch o ble:

Mae pobl yn dysgu ac yn datblygu sgiliau i gyflawni eu huchelgais;
Mae pobl yn byw, yn gweithio ac yn cael bywydau iach a chyflawn; a
Pobl yn ymweld, yn mwynhau ac yn dychwelyd

Sut y byddwn yn gweithio gyda'n gilydd i gyflawni newid a chyflawni ein nodau:

Amcanion Llesiant CBS Merthyr Tudful	Amcanion Llesiant BGC Cwm Taf Morgannwg	Gweledigaeth Gweinyddiaeth Arweiniol CBS Merthyr Tudful
Merthyr Tudful uchelgeisiol sy'n canolbwyntio ar ddysgu Byddwn yn cryfhau sut rydym yn galluogi pobl i dyfu a chyrraedd eu potensial.	Cymunedau Lleol Iach Cwm Taf Morgannwg lle mae ein cymunedau'n gynhwysol ac yn teimlo'n gydlynol ac mae pobl yn teimlo'n ddiogel, yn cael eu cefnogi a'u gwerthfawrogi. Cymdogaethau Lleol Cynaliadwy a Gwydn Cwm Taf Morgannwg lle rydym yn deall ac yn ymateb i'r risg o newid yn yr hinsawdd i'n cymunedau. Er mwyn gwneud hyn mae'n rhaid i ni werthfawrogi, rheoli a mwynhau ein mannau gwyrdd a glas yn gyfrifol.	Mae ein pobl yn gwneud Merthyr Tudful yn lle gyda dyfodol cadarnhaol sy'n llawn balchder i'n cymunedau. <i>Pobl, Lle a Balchder: Eich Gweledigaeth Annibynnol ar gyfer Merthyr Tudful yr 21ain Ganrif</i>
Merthyr Tudful Iachach Byddwn yn grymuso pobl i fyw bywydau annibynnol ac urddasol.		
Merthyr Tudful Diogel a Llewyrchus Byddwn yn cefnogi sut mae ein heconomi yn adfer ac yn tyfu.		
Merthyr Tudful Glân a Gwyrdd Byddwn yn cefnogi creu amgylchedd glân a gwyrdd nawr ac yn y dyfodol.		

Ein gwerthoedd craidd

- Gonestrwydd ac onestrwydd
- Ymddiriedaeth a pharch
- Atebolrwydd
- Dysg
- Dyhead
- Gweithio Tîm
- Cyfathrebiad

Ein Egwyddorion Gweithredu

Gwrandao ac ymgysylltu â'n rhanddeiliaid
Cyfathrebu clir
Cofleidio technoleg ddigidol
Canolbwyntio ar flaenoriaethau a chanlyniadau allweddol
Cyflawni strategaeth yn gyson ac yn amserol
Alinio'r gyllideb â blaenoriaethau allweddol
Hyrwyddo annibyniaeth
Mae pawb yn atebol

Cyllid Cyllidebau a Gwariant

Cyllideb Refeniw - Mae'r Cyngor yn gosod cyllideb refeniw bob blwyddyn. Mae'r gyllideb refeniw hon yn talu costau'r gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu, ac mae'n cael ei thalu amdano gan ddefnyddwyr gwasanaeth, Grantiau Llywodraeth Cymru, Talwyr Treth y Cyngor a Threthi Busnes. Ar gyfer 2023-24, cyllideb refeniw'r Cyngor oedd **£152,654**.

Alldro Refeniw	£,000
Addysg	61,418
Gwasanaethau Cymdeithasol	43,304
Gwasanaethau Cymdogaeth	11,904
Economi a Diogelu'r Cyhoedd	9,831
Llywodraethu ac Adnoddau	8,644
Costau Corfforaethol	19,961
Trosglwyddo o Gronfa Gyllideb	-5,500
Gwarged Cyllideb Refeniw	3,092
Cyfanswm	152,654

Penderfyniadau allweddol yn ystod y flwyddyn

Wrth wneud penderfyniadau allweddol, mae'r Cyngor yn ystyried sut y bydd y rhain yn effeithio ar yr amcanion llesiant corfforaethol a'r 7 nod llesiant cenedlaethol. Mae enghreifftiau o ble mae'r cysylltiadau cadarnhaol rhwng yr elfennau hyn a'r penderfyniadau a wneir yn cynnwys:

	Ein Hamcanion Llesiant Corfforaethol				Y 7 Nod Llesiant Cenedlaethol						
	Merthyr Tudful uchelgeisiol	Merthyr Tudful lachach	Merthyr Tudful Diogel a Llewyrchus	A Clean & Green Merthyr Tudful	Cymru Lewyrchus	Cymru Gydnherth	Cymru lachach	Cymru fwy cyfartal	Cymru o gymunedau cydlynol	Cymru o ddiwylliant bywiog a'r Gymraeg ffyniannus	Cymru sy'n gyfrifol yn fyd-eang
Adnewyddu Ysgol Penydre yn barhaus - y prosiect adnewyddu ysgolion mawr cyntaf sy'n darparu carbon sero-net ar waith yng Nghymru (Mai 2023)	●	●		●	●	●	●				●
Hysbysiad Gorfodi ar gyfer Ffos y Fran (Mai 2023)		●		●	●	●	●				●
Ymrwymiad i ddefnyddio cyllid CFfG i ddarparu grantiau i fusnesau, clybiau chwaraeon a grwpiau cymunedol (Mehefin 2023)	●	●	●	●	●			●	●	●	●
Ymrwymiad i redeg y rhaglen Bwyd a Hwyl (Gorffennaf 2023)	●	●					●	●	●		●
Dod â thaliadau prydau ysgol i ben (Gorffennaf 2023)											
Ail-lansio rhaglen Grant SETS ar gyfer grwpiau twristiaeth, chwaraeon a chymunedol (Awst 2023)	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
Cwblhau ysgol Ysgol Y Graig, gan wireddu manteision buddsoddiad ariannol sylweddol gan y Cyngor (Medi 2023)	●	●		●	●	●	●	●	●	●	●
Lansio arolygiadau RAAC i sicrhau diogelwch y cyhoedd mewn adeiladau trefol (Medi 2023)		●	●				●				
Cymeradwyo gwaith adnewyddu i ail-bwrpasu'r hen safle gorsaf fysiau yn Stryd y Clastir (Tachwedd 2023)	●	●	●	●	●	●	●	●	●		●
Gwireddu manteision sy'n deillio o benderfyniad i fuddsoddi mewn adnewyddu offer chwarae (Ionawr 2024)	●	●	●	●	●		●	●	●		●

Ymgysylltu ac Ymgynghori

Rydym wedi cymeradwyo ein Strategaeth Cyfranogiad ac Ymgysylltu sy'n cynnwys sut rydym yn ymgysylltu â'n rhanddeiliaid.

Mae ein hymarferion ymgynghori ac ymgysylltu yn aml o ganlyniad i ofyniad statudol (e.e. gosod ein hamcanion llesiant). Fodd bynnag, rydym yn cynnal ymarferion ymgynghori neu ymgysylltu eraill i gasglu barn y cyhoedd i lywio ein proses benderfynu. Rydym hefyd wedi integreiddio cwestiynau ynghylch ymgysylltu/ymgynghori â'n proses IIA; Yn enwedig cysylltu â'n dyletswydd economaidd-gymdeithasol.

Gellir ymgynghori mewn nifer o ffyrdd, er enghraifft (ac heb fod yn gyfyngedig i) gyfarfodydd wyneb yn wyneb, holiaduron ar-lein, grwpiau ffocws, hacathonau (Mae hacathon yn ddigwyddiad 4 awr sy'n ceisio dod â phobl â phrofiadau byw, gweithwyr proffesiynol, gwneuthurwyr penderfyniadau a chynhyrchwyr creadigol ynghyd), sesiynau galw heibio ac Arolygon/Sioeau Teithiol Grŵp.

Gallwch ddarganfod mwy yn ein Hymgynghoriad Blaenoriaethau a Chyllideb y Cyngor 2023/24.

Adborth Craffu a dderbyniwyd dros y 12 mis diwethaf

Mae'r rôl y gall trosolwg a chraffu ei chwarae wrth ddwyn penderfynwyr awdurdod i gyfrif yn ei gwneud yn sylfaenol bwysig i weithrediad llwyddiannus democratiaeth leol. Mae craffu effeithiol yn helpu i sicrhau bod gwasanaethau cyhoeddus yn cael eu darparu'n effeithlon ac yn ysgogi gwelliannau o fewn yr awdurdod ei hun. I'r gwrthwyneb, gall craffu gwael fod yn arwydd o lywodraethu, arweinyddiaeth a methiant gwasanaeth ehangach.

Caiff y swyddogaeth graffu yng Nghyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful (CBSMT) ei pherfformio gan bum grŵp craffu; mae'r rhain yn cynnwys Aelodau Etholedig (neu Gynghorwyr) nad ydynt yn rhan o Weithrediaeth y Cyngor (Cabinet), ynghyd â chynrychiolwyr cyfetholedig. Mae'r Cyngor yn defnyddio'r pedair egwyddor craffu da ([Centre for Governance and Scrutiny](#)) i danategu'r swyddogaeth.

Darparu her ffrind feirniadol i lunwyr polisi a'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau

Galluogi llais a phryderon y cyhoedd

yn cael ei wneud gan bobl annibynnol sy'n arwain ac yn berchen ar y rôl graffu

Ysgogi gwelliant mewn gwasanaethau cyhoeddus

Cynhyrchir Adroddiad Craffu Blynyddol ar ddiwedd pob blwyddyn ddinesig i amlinellu gweithgareddau a chanfyddiadau allweddol gweithgarwch craffu a wnaed; gallwch gael copi o'r adroddiad diweddaraf [yma](#).

Yr hyn y mae ein rheoleiddwyr yn ei ddweud

Fel pob Cyngor yng Nghymru, mae rheoleiddwyr allanol yn craffu ar ein gwaith er mwyn sicrhau ein bod yn defnyddio arian cyhoeddus yn effeithiol i sicrhau manteision i'n cymunedau. Mae gan Archwilio Cymru (a elwid gynt yn Swyddfa Archwilio Cymru (SAC)) raglen flynyddol o waith archwilio ac asesu y mae'n ei wneud yn y Cyngor. Mae rheoleiddwyr eraill yn ymgymryd â gwaith sy'n ymwneud â meysydd gwasanaeth penodol. Mae'r casgliadau o'r holl waith hwn yn cael eu dwyn ynghyd mewn Adroddiad Gwella Blynyddol. Y prif reoleiddwyr eraill yw Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru (Estyn) ac Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC).

Mae canfyddiadau ESTYN, AGC a chanfyddiadau perthnasol Archwilio Cymru wedi'u cynnwys yn adrannau'r adroddiad hwn sy'n ymwneud â'n hamcanion llesiant. O'r herwydd, mae'r adran hon yn cynnwys gwybodaeth gan Archwilio Cymru sy'n gysylltiedig â'r Gyfarwyddiaeth Llywodraethu ac Adnoddau a Llywodraethu cyffredinol.

Rydym yn gweithio ar argymhellion gan ein holl reolwyr. Mae'r rhain yn cael eu monitro drwy ein system cynllun gweithredu archwilio (AAP) gydag adroddiadau rheolaidd yn cael eu cyflwyno i'n Tîm Rheoli Corfforaethol ar gyfer monitro a dwyn deiliaid argymhelliad i gyfrif. Mae hyn hefyd yn cael ei adrodd i'n Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i roi sicrwydd ein bod yn gweithredu ar argymhellion.

Gallwch ymweld â'n gwefannau rheoleiddio o'r dolenni isod:

www.audit.wales/publications

www.estyn.llyw.cymru/arolygu

www.careinspectorate.wales

Ein Cynllun Gweithredu

Gweithred	Uwch Swyddog Cyfrifol	Blaenoriaeth	Thema	Trosolwg o'r cynnydd hyd yma
Parhau i wella ein llywodraethu (e.e. gwella craffu, cyfansoddiad, ailffocysu ein SOAPs a BIPs a chyflawni ein strategaeth/polisi risg)	Cyfarwyddwr Llywodraethu ac Adnoddau	2	Llywodraethu ac Adnoddau	DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Mae hunanwerthuso craffu wedi'i gwblhau a nodwyd meysydd gwella - adborth a thrafodaeth ynghylch y canfyddiadau sydd i'w cynnal ym mis Hydref/Tachwedd 24. Mae'r Cyngor yn adolygu ei bolisi a'i strategaeth risg yn unol â'i argymhellion archwilio. Mae'r trefniadau monitro perfformiad wedi cael eu diweddaru ac mae'r strategaethau ar dudalen (SOAPs) wedi cael eu disodli gan gardiau sgorio perfformiad. Mae'r cardiau sgorio hyn (sy'n cyd-fynd ag amcanion llesiant corfforaethol y Cyngor) bellach yn cael eu defnyddio fel sail ar gyfer cyfarfodydd QPIR.
Cryfhau ein cynlluniau/strategaethau llywodraethu allweddol (e.e. cynlluniau'r gweithlu, strategaeth caffael, Cynlluniau ariannol i fynd i'r afael â heriau'r dyfodol a strategaeth ddigidol a data)	Cyfarwyddwr Llywodraethu ac Adnoddau	3		DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Datblygwyd nifer o strategaethau a chynlluniau yn ystod 2023/24; gyda'r dogfennau canlynol yn cael eu cyflwyno i'r Cyngor Llawn i'w hadolygu a'u cymeradwyo: • Cynllun Rheoli Asedau Corfforaethol 2023-28 • Strategaeth Cyfranogiad 2023-28 • Strategaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu 2023-28 • Cynllun Sefydliadau Iach (Gweithlu) 2023-26 • Cynllun Cydraddoldeb Strategol Disgwylir i'r gwaith o ddatblygu'r Strategaethau Digidol a Data gael ei gwblhau yn 2024-25. Mae'r Strategaeth Caffael Cyfrifol yn Gymdeithasol hefyd yn cael ei datblygu, mae hyn ar ffurf ddrafft ar hyn o bryd a bydd yn cael ei adolygu gan y Cyngor Llawn i'w hadolygu a'i herio yn ail chwarter 2024.

Gwella ein gwasanaethau cwsmeriaid yn cynnig Gan gynnwys sut rydym yn cefnogi ein preswylwyr (e.e. costau byw) a sut rydym yn ymgysylltu ac yn cyfathrebu (e.e. strategaeth cyfranogiad ac ymgysylltu)	Cyfarwyddwr Llywodraethu ac Adnoddau	2		DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Mae hyn yn cael ei adolygu (ac mae wedi'i gynnwys yn ein rhaglen waith craffu). Mae gwell deialog yn bodoli rhwng gwasanaethau cwsmeriaid pen blaen a gweithrediadau swyddfa gefn. Mae ein cynnig digidol yn cynyddu. Mae cynllun gwella llawn yn cael ei gynllunio. Cafodd Strategaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu'r Cyngor 2023-28 ei chymeradwyo gan y Cyngor Llawn ac mae wedi'i chyflwyno ar draws y Cyngor.
Gwella ein safonau addysg drwy barhau i gydweithio i gyflawni ein strategaeth RARS	Cyfarwyddwr Addysg	1	Merthyr Tudful uchelgeisiol sy'n canolbwyntio ar ddysgu	DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Mae'r gwaith hwn yn parhau. Rydym yn parhau i ganolbwyntio ar wella ein safonau addysg. Rydym wedi canolbwyntio ar ein swyddogaeth graffu ac wedi derbyn adborth cadarnhaol arno. Rydym yn adolygu ein strategaeth RARS yn dilyn cymeradwyaeth ein cynllun llesiant corfforaethol newydd ac i sicrhau ein bod yn diwallu anghenion ein dysgwyr.
Gwella ein data presenoldeb ac eithrio drwy weithredu ein cynllun presenoldeb a'n Cynlluniau Gwella Busnes	Cyfarwyddwr Addysg	1		DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Unwaith eto, mae hyn yn parhau i fod yn ffocws. Rydym wedi parhau i gynnwys hyn fel blaenoriaeth yn y ffordd rydym yn gweithio. Rydym yn sylweddoli bod angen gwaith ar y mater hwn o hyd.
Canolbwyntio ar gyflawni ein gweledigaeth economaidd 15 mlynedd	Dirprwy Brif Weithredwr	3	Merthyr Tudful Diogel a Llewyrchus	DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Mae hyn yn cael ei gyflawni ond mae angen cryfhau ein trefniadau llywodraethu o ran cyflawni.
Mynd i'r afael â thlodi (cydweithio wrth gyflawni ein strategaethau a'n cynlluniau) a chostau byw	Dirprwy Brif Weithredwr	2		DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Mae gan y Cyngor ddyhead i ddatblygu cynllun gweithredu trechu tlodi a fydd yn cynnwys mewnbwn o bob rhan o'r Cyngor.
Mynd i'r afael â'n problemau tai wrth i ni gyflawni ein dyletswyddau digartrefedd	Dirprwy Brif Weithredwr	1	Merthyr Tudful Iachach	DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Mae hyn yn parhau i fod yn flaenoriaeth i CBSMT. Ar hyn o bryd rydym yn gwerthuso'r ffordd orau o barhau i fynd i'r afael â materion parhaus. Mae hyn yn cynnwys sut rydym yn gweithio gydag eraill.

Chwarae ein rhan i fynd i'r afael ag ymddygiad gwrthgymdeithasol	Dirprwy Brif Weithredwr	1	Merthyr Tudful Diogel a Llewyrchus	DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Mae ein gwasanaethau CCTV wedi dod yn fwy cadarn i'n helpu i fynd i'r afael â'r mater hwn. Rydym yn parhau i weithio gyda phartneriaid, e.e. yr heddlu. Mae'r ffactorau i'w hystyried yn cynnwys: - Cyflwyno wardeiniaid canol y dref - Dymchwel yr hen orsaf fysiau a chynlluniau parhaus i ailddatblygu'r safle hwn Cyfarwyddwr i ddarparu diweddariad wedi'i dargedu'n fwy
Gweithio tuag at darged Cymru gyfan o ddod yn genedl ddiwastraff erbyn 2050	Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdogaeth	3	Merthyr Tudful glân a gwyrdd	DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Mae gennym gynllun rheoli gwastraff sy'n cael ei gyflawni ar hyn o bryd. Rydym wedi cynnal dadansoddiad a gwerthusiad o'n data ac rydym yn canolbwyntio ar sut rydym yn cynyddu ailgylchu gwastraff bwyd.
Chwarae ein rôl yn sector cyhoeddus Cymru yn dod yn garbon niwtral erbyn 2030	Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdogaeth	2		DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Mae'r ffactorau i'w hystyried yn cynnwys: - Cyflwynwyd Cynllun Datgarboneiddio'r Cyngor 2023-2030 a'i gymeradwyo gan y Cyngor Llawn ym mis Mehefin 2023 - Mae'r Cyngor wedi cyflwyno Hyrwyddwyr Ynni i sicrhau y gellir cyflawni'r lefel ailgylchu orau posibl o fewn y sefydliad
Cyflawni ein cynllun pontio Cerbydau Trydan, sy'n nodi sut y byddwn yn trosglwyddo'r holl Fflyd erbyn 2030	Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdogaeth	4	Merthyr Tudful glân a gwyrdd	DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Rydym ar y blaen i dargedau wrth gyflawni'r cynllun hwn. Fodd bynnag, mae amseroedd cludo cerbydau wedi bod yn problem.
Parhau i gryfhau ein hadroddiadau a'n darpariaeth system yn y dyfodol	Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol	2	Merthyr Tudful Iachach	DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Mae hyn yn parhau i fod yn flaenoriaeth i CBSMT, ac mae'n cyd-fynd â'n strategaethau gwasanaethau cymdeithasol a'n strategaethau digidol a data.
Parhau i gynyddu ein gwytnwch mewn Gofal Cymdeithasol ac adeiladu ar ein dulliau cydweithredol	Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol	1		DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Rydym wedi cynyddu capasiti mewn rhai meysydd allweddol o'r gwasanaeth ond mae hyn yn parhau i fod yn flaenoriaeth. Rydym hefyd yn gweithio'n dda gyda'n partneriaid lleol.

Cyflawni ein cynlluniau a'n strategaethau strategol, e.e. cynlluniau gweithredu rheolyddion, strategaethau Gwasanaethau Plant ac Oedolion	Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol	2		DIWEDDARIAD AR GYFER 23/24 Mae'r gwaith hwn yn parhau, ac rydym wedi adeiladu ein Cynllun RTI yn ein busnes fel arfer neu ein cynllun llesiant corfforaethol newydd.
---	---------------------------------------	---	--	--

DEDDFWRIAETH: Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus weithio'n well gyda'i gilydd a chymunedau drwy gymryd rhan a thrwy gymryd agwedd gydweithredol. Mae hyn yn fwyfwy pwysig i wynebu'r heriau rydym yn eu hwynebu.

Cyflwynodd y Ddeddf 7 nod llesiant cenedlaethol - mae'r rhain yn dangos y math o Gymru yr ydym ei heisiau.

Gyda'i gilydd, mae'r saith nod llesiant cenedlaethol yn darparu gweledigaeth a rennir i'r gyrff cyhoeddus yng Nghymru weithio tuag ati.

Rhaid i bob corff cyhoeddus ddangos tystiolaeth o sut y maent wedi defnyddio datblygu cynaliadwy fel eu hegwyddor trefnu ganolog. Mae dilyn y ffyrdd hyn o weithio yn cynnig cyfle enfawr i wneud newid cadarnhaol, hirhoedlog i genedlaethau'r presennol a'r dyfodol.

Mae'r siart isod yn rhoi crynodeb byr o ble mae ein Hamcanion Llesiant yn cyd-fynd yn bennaf â'r 7 nod llesiant cenedlaethol.

	 Cymru Lewyrchus	 Cymru Gydnerth	 Cymru Iachach	 Cymru fwy cyfartal	 Cymru o gymunedau cydlynol	 Cymru o ddiwylliant bywiog a'r Gymraeg	 Cymru sy'n gyfrifol yn fyd-eang
Merthyr Tudful uchelgeisiol sy'n canolbwyntio ar ddysgu							
Merthyr Tudful Iachach							
Merthyr Tudful Diogel a Llewyrchus							
A Clean & Green Merthyr Tudful							

Mae'r Ddeddf hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i bob corff cyhoeddus ddefnyddio'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth ddarparu gwasanaethau – gelwir yr egwyddor hon hefyd yn **5 ffordd o weithio**.

				
Hirdymor	Ataliad	Cydweithio	Integreiddiad	Cyfranogiad

Wrth i ni ddatblygu ein fframwaith perfformiad, byddwn yn parhau i ddefnyddio [pecyn cymorth hunanfyfrio Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol i'](#) n helpu i adolygu sut rydym yn parhau i weithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy (y 5 ffordd o weithio).

DEDDFWRIAETH: Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau 2021

Pasiwyd Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ('y Ddeddf') gan Senedd Cymru ar 18 Tachwedd 2020. Derbyniodd Gydsyniad Brenhinol ar 20 Ionawr 2021.

Mae'r Ddeddf yn ceisio diwygio a chryfhau atebolrwydd, perfformiad a thryloywder llywodraeth leol, ac yn gosod dyletswyddau newydd ar brif gynghorau i hyrwyddo cyfranogiad y cyhoedd mewn democratiaeth leol. Mae Llywodraeth Cymru hefyd yn rhagweld y bydd rhai o'r darpariaethau o fewn y Ddeddf yn annog mwy o amrywiaeth mewn llywodraeth leol.

Prif ddarpariaethau'r Ddeddf yw:

RHAN 1:	Etholiadau
RHAN 2:	Pŵer Cymhwysedd Cyffredinol
RHAN 3:	Hyrwyddo mynediad i lywodraeth leol
RHAN 4:	Aelodau Gweithredwyr Awdurdodau Lleol; Swyddogion a Phwyllgorau
RHAN 5:	Gweithio ar y cyd gan Brif Gynghorau
RHAN 6:	Perfformiad a Llywodraethu Prif Gynghorau
RHAN 7:	Uno ac Ailstrwythuro Prif Ardaloedd
RHAN 8:	Cyllid Llywodraeth Leol
RHAN 9:	Amrywiol
RHAN 10:	Cyffredinol.

Cynhyrchwyd Canllaw Cyflym i Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 gan ymchwil y Senedd; gallwch gael mynediad i'r canllaw hwn trwy glicio [yma](#).

Crynodeb o'r Cynnydd yn erbyn Dyletswydd Statudol: Perfformiad

Mae'r adroddiad hwn yn dangos sut mae'r Cyngor yn gwneud cynnydd a gwella. Fodd bynnag, mae meysydd y mae angen i ni ganolbwyntio arnynt i gryfhau ein llywodraethu ymhellach a hunanwerthuso'n barhaus.

Rydym yn parhau i wneud cynnydd yn erbyn argymhellion ein rheoleiddiwr, rydym yn defnyddio ein cynllun gweithredu archwilio i ddiweddarau ein Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i wneud hyn.

Mae ein hastudiaethau achos a gafodd eu cynnwys yn ein cynllun lles corfforaethol yn dangos sut rydym yn defnyddio'r 5 ffordd o weithio i gyflawni ein hamcanion llesiant a chyfrannu at y 7 nod cenedlaethol o ganlyniad. Rydym am barhau i wneud hyn wrth gyflawni ein heriau wrth symud ymlaen.

Rydym wedi derbyn gwybodaeth gadarn o'n hymarferion ymgysylltu. Mae hyn yn cael ei ddefnyddio i lywio ein cynlluniau a gwella ein gwasanaethau.

I gloi, rydym am barhau i hunanwerthuso i wella lle mae angen i ni wneud hynny. Mae'r cynllun gweithredu yn yr adroddiad hwn wedi'i gynllunio i'n helpu i wneud hyn. Mae'r cynllun gweithredu yn canolbwyntio ar ein meysydd datblygu ond mae'n defnyddio gwersi a ddysgwyd ac yn annog arfer gorau o rannau eraill o'r Cyngor ac yn ehangach.

Y llynedd, fe wnaethom roi dyfarniad cyffredinol o 'ddigonol', os gofynnir yr un cwestiwn eleni, er ein bod wedi gwneud cynnydd cadarn, rhaid inni weithredu ein cynllun gweithredu a chanmol ein safbwynt cyn cael y dystiolaeth i allu symud ymlaen i 'da', sef ein nod.

Ardystio ein Hadroddiad Hunanasesiad Corfforaethol 2023-2024

Llofnodwyd ar ran Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful:

Arweinydd:		Prif Weithredwr:	
Dyddiad:		Dyddiad:	

Dweud eich dweud

Rydym yn croesawu eich sylwadau ar yr adroddiad hwn a gwaith y Cyngor. Gallwch gysylltu â ni gan ddefnyddio'r manylion isod.

Cyfeiriad
Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful
Canolfan Ddinesig
Stryd y Castell
Merthyr Tudful
CF47 8AN

E-bost
wellbeing@merthyr.gov.uk